

CZU: 371.214.115:373.3

DOI: 10.36120/2587-3636.v25i3.121-126

ÎNVĂȚĂMÂNTUL BAZAT PE COMPETENȚE ÎN ȘCOALA PRIMARĂ CA MIJLOC DE REALIZARE A PRINCIPIULUI CONTINUITĂȚII

Tatiana BORODENCO, doctorandă

<https://orcid.org/0000-0001-7941-203X>

Universitatea de Stat din Tiraspol, Republica Moldova

Rezumat. În lucrare sunt prezentate principiile modelului învățării bazat pe competențe și rezultatele experimentului formativ. Aceste rezultate servesc dovadă a eficienței modelului propus și utilizat în procesul educațional.

Cuvinte cheie: învățământ bazat pe competențe, experiment formativ, realizarea principiului continuității.

COMPETENCE-BASED EDUCATION IN PRIMARY SCHOOL AS A MEANS OF ACHIEVING THE CONTINUITY PRINCIPLE

Abstract. The article presents the principles of the competence-based learning model and the results of the formative experiment. These results serve as proof of the efficiency of the proposed model and can be used in the educational process.

Keywords: competence-based education, training experiment, achieving the principle of continuity.

La începutul secolului XXI-a în procesul educațional sa stabilit o paradigmă nouă bazată pe competențe. Acesta se explică printr-un șir de cauze și evenimente care au avut loc în educație. La sfârșitul secolului trecut, UNESCO prezintă o serie de competențe care trebuie considerate, ca rezultatul dorit al mileniului al treilea în învățământ. În raportul „Educație: o comoară ascunsă” [1], Jacques Delors a formulat „cei patru piloni” pe care ar trebui să se bazeze învățământul: învață să cunoști, învață să faci, învață să trăiești împreună cu alții, învață să fii, definind astfel competențele globale de bază în spațiul educațional mondial al secolului XXI. Utilizarea modelului de învățământ bazat pe competențe în școala primară rezultă din modernizarea învățământului național, al cărui scop este pregătirea elevilor pentru viață, autodeterminarea lor în alegerea instituției de învățământ, precum și pregătirea generală a acestora pentru îndeplinirea întregului spectru de funcții în societate. Drept urmare, există o reorientare a evaluării rezultatelor educației de la conceptele „învățământ”, „educație”, „formare”, „cunoștințe” către conceptul de „competență”.

Prin *competență* se înțelege un ansamblu integrat de cunoștințe, deprinderi, abilități și atitudini, necesare pentru a rezolva probleme specifice, care apar în diverse domenii ale vieții. Această activitate implică capacitatea de a găsi și selecta cunoștințele necesare în orice moment din volumul colosal de informații, create de omenire. Principala funcție a învățământului este însușirea materiei de studiu și acumularea cunoștințelor. Cunoașterea este perceperea, conștientizarea și fixarea în memorie a informației despre obiectele realității. Cunoașterea autentică, sub aspectul abordării bazate pe competențe, este un instrument pentru soluționarea noilor probleme, bazate pe situații din viață. Sarcina

principală a abordării bazate pe competențe este orientarea practică a procesului educațional, depășind limitele abordării învățământului bazat pe cunoștințe, deprinderi și priceperi [3]. Abordarea bazată pe competențe nu neagă acumularea de cunoștințe, dar, în același timp, cunoașterea în sine nu este scopul învățării, este doar baza unei activități adecvate și semnificative a elevului. Însușirea cunoștințelor este o condiție indispensabilă pentru dezvoltarea socială a individului și formarea competențelor necesare pentru intrarea în societate. Însușirea cunoștințelor extinde limitele auto-actualizării personalității elevului, îl protejează de stereotipuri și-i permite să-și aleagă propriul mod de a cunoaște lumea. Acumularea experienței valoroase de cunoaștere, conceperea capacităților proprii, autocunoașterea contribuie la dezvoltarea potențialului intelectual al elevului. Abordarea bazată pe competențe, asigură schimbările calitative în sfera personală și semantică a copilului, îl pregătesc pentru o dezvoltare ulterioară în următoarele domenii principale:

- motivația pentru dezvoltarea ulterioară,
- reflecția asupra cunoștințelor dobândite și a propriei activități,
- dezvoltarea mijloacelor și metodelor de activitate necesare vieții.

Abordarea bazată pe competențe se axează pe următoarele principii [4]:

1. *Elevul este subiect al activității.*
2. *Elevul trebuie implicat în activități de cercetare.*
3. *Evidența neoplasmelor predominante la fiecare etapă a dezvoltării personalității.*
4. *Formularea sarcinilor educative, care contribuie la schimbarea activă a subiectului propriu zis.*
5. *O altă formă de realizare a lecției.*
6. *Profesorului i se acordă un rol special.*
7. *Autoevaluarea și autoaprecierea activităților realizate de către elevi.*
8. *Utilizarea pe scară largă a integrării cunoștințelor și a conexiunilor interdisciplinare.*
9. *Dezvoltarea capacităților creative ale personalității elevului.*

Din ideile expuse anterior, modelul unei lecții poate fi construit după următoarea succesiune: **controlul reflexiv - sarcina de formare - obiectivul - modelul de cunoștințe noi, obținute în cursul unui dialog de instruire - stăpânirea unei noi metode de acțiune - conceptul teoretic - controlul reflexiv - modalitatea de utilizare posibilă a acestuia** [2]. Implementarea obiectivelor lecției necesită o definiție exactă a acestora. Desfășurarea unei astfel de lecții este mult mai dificil decât efectuarea unei instruirii formale. Sensul măiestriei pedagogice constă în alegerea metodei și tehnicii de lucru care garantează formarea cunoștințelor elevilor în procesul de învățare. Modelul de învățare bazat pe competențe presupune îmbunătățirea abilităților pedagogice ale profesorului pe baza însușirii teoriei și tehnologiei de structurare a materiei de studiu, ținând cont de prognoza

structurii activității educaționale a unui elev ca subiect, participant activ la instruire. Se va pune accent pe aplicațiile practice a cunoștințelor obținute de către elevi.

Experimentul pedagogic de formare a demonstrat eficiența utilizării modelului bazat pe competențe. Au fost propuse două variante, a câte zece sarcini pentru clasele experimentale și cele de control.

Varianta 1

clasa a 3-a

1. Ce animal se referă la cele erbivore?

- 1) mistrețul 2) bufnița 3) șopârla 4) șoimul

A2. Ce animal se referă la cele de pradă?

- 1) elanul 2) fluturele 3) vulturul 4) elefantul

A3. Ce animal se hrănește cu insecte?

- 1) botgrosul 2) broasca 3) șoarecele 4) râsul

A4. Ce animal se referă la omnivore?

- 1) vulpea 2) ursul 3) libelula 4) mistrețul

A5. Ce animale nasc pui?

- 1) peștii 2) mamiferele 3) amfibiile 4) păsările

A6. Notați animalele ce nu polenizează plantele:

- 1) păianjenul 2) bondarul 3) fluturele 4) albina

A7. Ce transferă insectele polenizatoare de la floare la floare?

- 1) nectar 2) semințe 3) polen 4) miere

A8. Ce proprietate a apei permite omului să prepare ceai dulce?

- 1) transparența 2) lipsa mirosului 3) dizolvantă 4) gustul dulce

A9. Care animale joacă un rol decisiv în formarea solului?

- 1) furnica 2) lăcusta 3) râma 4) larvele gândacilor

A10. Cu ajutorul cărui aparat savanții pot studia organismele mici, care nu sunt vizibile cu ochiul liber?

- 1) microscopul 2) telescopului 3) ochelarii 4) microfonul

Varianta 2

clasa a 3-a

A1. Indică consecutivitatea dezvoltării plantelor din semințe.

- 1) rădăcină, tulpină, frunză, floare; 2) frunze, rădăcină, tulpină, floare;
3) fructe, tulpină, frunză, floare; 4) tulpină, rădăcină, floare, frunză

A2. Ce animal se referă la grupul de viermi?

- 1) melcul 2) limaxul 3) șopârla 4) lipitoarea

A3. Ce animal se referă la grupul de mamifere?

- 1) broasca țestoasă 2) cârțița 3) pănjenul 4) rechinul

A5. Care animale se dezvoltă din icre?

- 1) reptilele 2) mamiferele 3) peștii 4) păsările

A5. La ce grup de animale se referă balena și delfinul?

- 1) la pești 2) la amfibii 3) la mamifere 4) la reptile
- A6. Care dintre aceste substanțe sunt în stare gazoasă?
 1) oțelul 2) oxigenul 3) glucoza 4) apa
- A7. Care animale se referă la grupul de reptile?
 1) crocodilul 2) tritonul 3) broasca 4) calmarul
- A8. Care animale depun ouă și apoi le incubează?
 1) pasărilor 2) peștii 3) mamiferele 4) insectele
- A9. Ce parte lipsește la ciuperci?
 1) rădăcina 2) miceliul 3) capul 4) talpa
- A10. Ce fel de animale se referă la carnivore?
 1) mistrețul 2) bufnița 3) musca 4) hipopotamul
- Rezultatele testării sunt reprezentate în tabelele 1 - 4.

**Tabelul 1. Rezultatele testării în clasa experimentală a 3-A
(școala medie nr. 7, or. Tiraspol)**

Au participat	Varianta	Numărul sarcinilor și numărul răspunsurilor corecte										În total	% total răspunsuri corecte
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		
12	1	6	11	12	6	11	12	12	9	10	12	101	84,2
14	2	9	13	8	10	12	11	9	11	12	8	103	73,6
% răspunsuri corecte		57,7	92,8	76,9	61,5	88,5	88,5	80,8	76,9	84,6	76,9	204	78,9

**Tabelul 2. Rezultatele testării în clasa experimentală a 3-B
(școala medie nr. 7 din or. Tiraspol)**

Au participat	Varianta	Numărul sarcinilor și numărul răspunsurilor corecte										În total	% total răspunsuri corecte
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		
13	1	9	13	11	6	13	11	12	10	9	11	104	80
12	2	8	11	9	11	11	10	9	10	9	8	97	80,8
% răspunsuri corecte		68	96	80	68	96	84	84	80	72	76	201	80,4

Tabelul 3. Rezultatele testării în clasa de control a 3-A
(școala medie nr. 17, or. Tiraspol)

Au participat	Varianta	Numărul sarcinilor și numărul răspunsurilor corecte										În total	% total răspunsuri corecte
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		
14	1	7	10	9	6	10	6	11	8	8	9	84	60
12	2	9	10	0	11	11	8	6	10	2	5	52	43,3
% răspunsuri corecte		61,5	76,9	34,6	65,4	80,7	53,8	65,4	69,2	38,5	53,9	136	52,3

Tabelul 4. Rezultatele testării în clasa de control a 3-B
(școala medie nr. 17 or. Tiraspol)

Au participat	Varianta	Numărul sarcinilor și numărul răspunsurilor corecte										În total	% total răspunsuri corecte
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		
11	1	8	11	7	7	6	8	6	6	6	5	70	63,6
13	2	7	10	7	6	7	6	6	8	2	6	65	50
% răspunsuri corecte		62,5	87,5	58,3	54,2	54,2	58,3	50	58,3	33,3	45,8	135	56,8

Caracteristica nivelelor de formare a abilităților de a rezolva sarcini cu caracter interdisciplinar sunt reprezentate în tabelul 5.

Tabelul 5. Nivele de formare a abilităților de a rezolva sarcini cu caracter interdisciplinar

Nivelul de formare a abilităților	Caracteristica nivelului (numărul punctelor acumulate)	Nota
nesatisfăcător	0-40	1-4
satisfăcător	41-70	5-6
mediu	71-90	7-8
sporit	91-100	9-10

Pentru verificarea eficienței modelului propus au fost utilizate următoarele criterii:

1. Coeficientul de plenitudine a îndeplinirii însărcinărilor, care se calculează după formula (1).

$$\bar{K} = \frac{1}{nN} \sum_{i=1}^N n_i \quad (1)$$

Unde: n_i – numărul de sarcini îndeplinite corect de elevul - i ;

$\sum n_i$ – numărul de sarcini îndeplinite corect de toți elevii;

n - numărul total de sarcini necesar de îndeplinit de către fiecare elev;

N –numărul elevilor ce au participat la testare.

Fiabilitatea rezultatelor cercetării a fost evaluată pe baza prelucrării statistice a datelor obținute prin criteriul X-pătrat. Valoarea statistică observată a fost calculată după formula (2):

$$T_{exp} = \frac{1}{n_1 n_2} \sum_{i=1}^c \frac{(n_1 O_{2i} - n_2 O_{1i})^2}{(O_{1i} + O_{2i})^2} \quad (2)$$

Unde n_1 și n_2 -volumul a două selecții independente;

O_{1i} –numărul respondenților din prima selecție, care se referă la categoria i în conformitate cu proprietatea studiată;

O_{2i} -numărul respondenților din cea de a doua selecție, care se referă la categoria i în conformitate cu proprietatea studiată;

C- numărul categoriilor pe care le posedă proprietatea studiată.

Valoarea critică a criteriului statistic la nivelul semnificației $\alpha=0,05$ au fost selectată din tabelul propus în lucrarea [5, p.130]: $T_{cr.}=7,815$

Tabelul 6. Valorile criteriului statistic

C clasele	Volumul selecțiilor	Distribuția elevilor după nivelul de formare a abilităților de a rezolva probe cu caracter interdisciplinare				Valorile criteriului statistic, $T_{exp.}$
		1	2	3	4	
Experimentale	51	0	10	31	10	12,07
De control	50	4	21	21	4	

Deci observăm, că $T_{exp.} > T_{conr.}$ În conformitate cu regulile primite în pedagogie, acest rezultat servește dovadă a eficienței modelului propus și utilizat în procesul educațional. În așa mod, rezultatul obținut dă posibilitate să concludem, că în clasele unde s-a desfășurat procesul de învățământ în conformitate cu modelul propus de noi, nivelul însușirii materiei de studiu e cu mult mai înalt decât în clasele de control.

Bibliografie

1. https://en.wikipedia.org/wiki/Delors_Report
2. ДАВЫДОВ, В.В. Теория развивающего обучения. М.: ИНТОР, 1996.
3. ИЛЬЕНКОВ, Э.В. Школа должна учить мыслить. М.: Изд-во Московского психолого-социального института, 2002. 112 с.
4. BOCANCEA, V., BORODENCO, T. Unele sugestii referitor la utilizarea modelului de învățământ bazat pe competențe în școala primară. În: Materialele Conferinței republicane a cadrelor didactice, 28-29 februarie, 2020.V. IV. Educația preșcolară și primară. Chișinău, UST, 2020. p. 155-158.
5. ГРАБАРЬ, М.И., КРАСНЯНСКАЯ, К.А. Применение математической статистики в педагогических исследованиях: Непараметрические методы. М.: Педагогика, 1977. 136 с.